

Christoph Sturtz

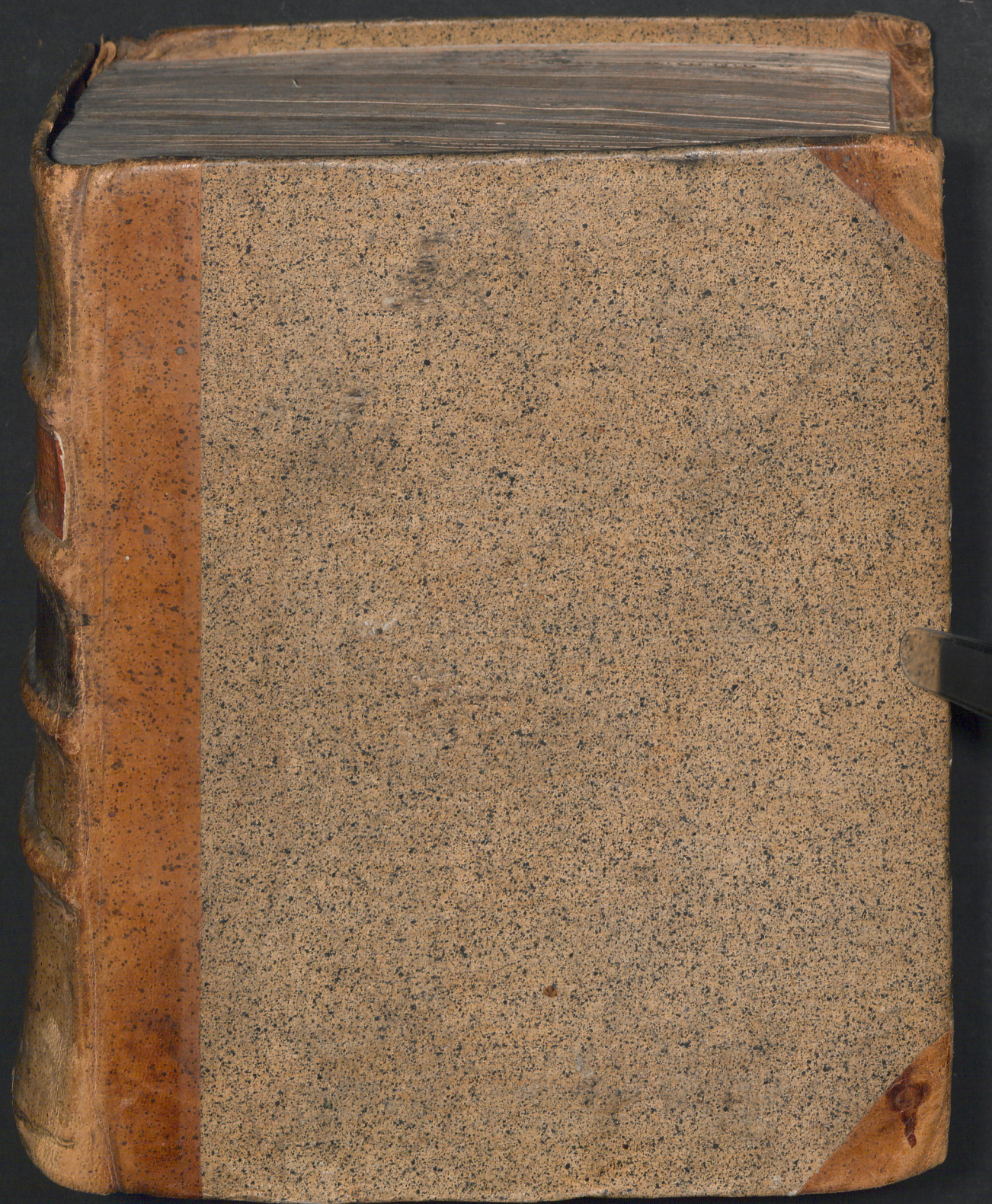
**Oratio || De || Vitae Decore || Per Prvdentiam || Et Patientiam Compa||rando et
conservando || in qua || Serenissimi ac potentissimi principis ac Domini, Dn.
Sigismundi III. Regis Poloniae ac Sve||tiae etc. ac ordinum regni Poloniae
Magnique Du||catus Lithvaniae prudens consilium de ordinan||da Rep. Livoniae,
et magna solertia Dn.|| Commissariorum commendatur || Habita à || Nobili ... viro
|| Christophoro Stvrcio I.V.D.|| et Historiarum Professore. Die XXIII.|| mensis
Octobris Anno 99.||**

Rostock: Reusner, Christoph aus Neustadt, 1600

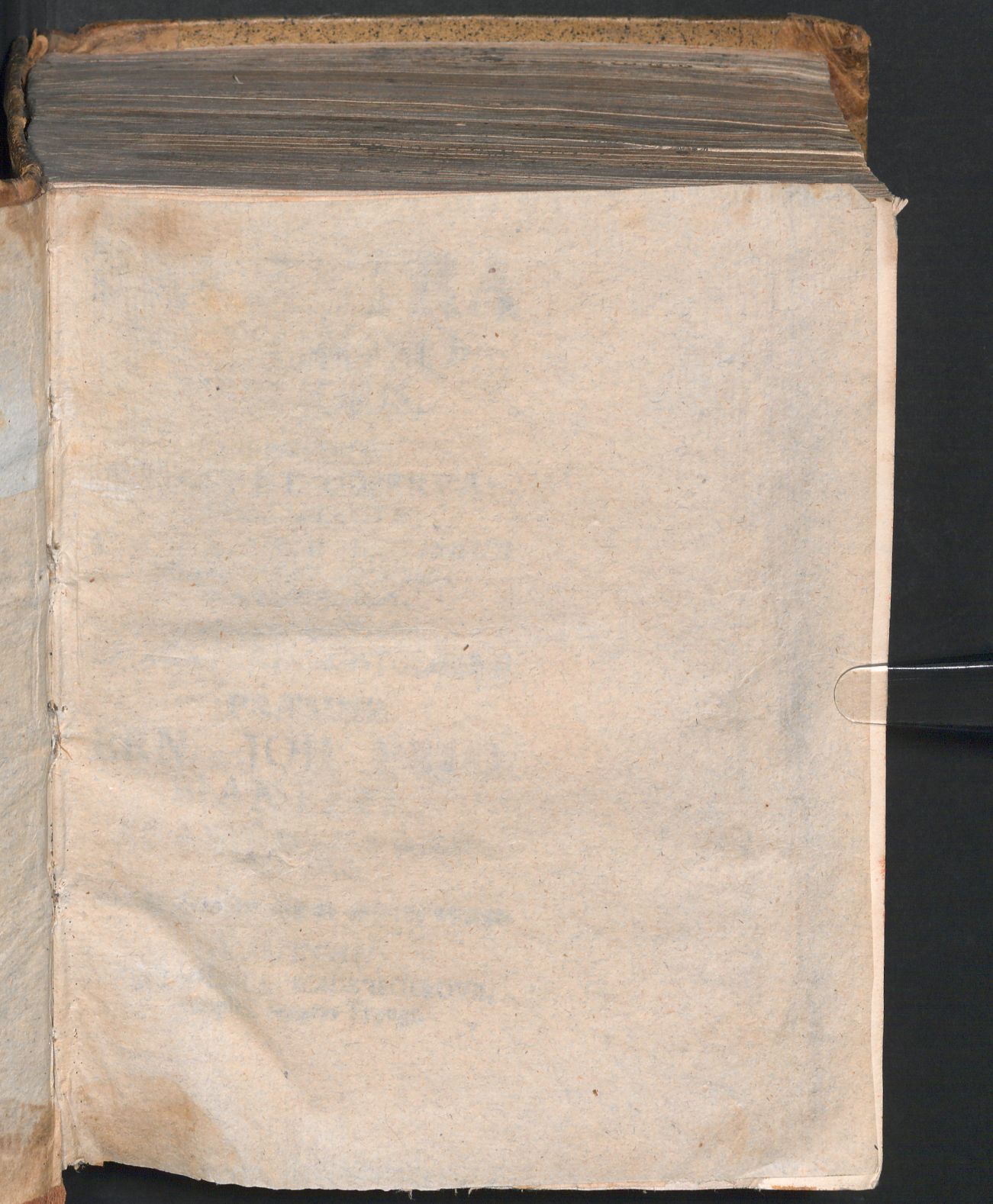
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1679454749>

Druck Freier Zugang

K.K. 2 (166.)

PA
S

TH
JUX

IN

ER

J

168

Ty

16

Oratio
DE
VITÆ DECORE
PER PRVDENTIAM
ET PATIENTIAM COMPA-
rando & conservando.

in qua

Serenissimi ac potentissimi principis ac Domini,
Dn. SIGISMVNDI III. Regis Poloniae ac Sve-
tia &c. ac ordinum regni Poloniae Magniq; Du-
catus Lithvaniae prudens consilium de ordinan-
da Rep. Livoniae, & magna solertia Dn.
Commissariorum commendatur

Habita à

Nobili & clarissimo viro

CHRISTOPHORO STVRCIO I. V. D.

& Historiarum Professore. Die XXIII.

mensis Octobris Anno 99.

ROSTOCHII

Exprimebat Christophorus Reufnerus Anno 1600.

*Livoniae
re. 4. C.*

GENEROSO AC NOBILI,
ingenio ac virtute præstanti
DN. PETRO OSTRO,
VIO, IN OSTEROW, PA-
trono honorando,

CHRISTOPHORVS STVRCIVS
S. D.

*V*Æ Rige tecum mihi intercessu familiaritas, aded suavis & grata mihi fuit, ut & crebrè eam animo revoluerim meo; expressam velut vivida virtutis imaginem; & voce publicè etiam inter ceteros Dominos Commissarios tui mentionem fecerim. Jam verò, ut mea in te ob- servantia manifestius appareat, orationem hanc, nec indignam fortè lectu, nec inuilem ei, qui vitæ humana rationes diligentius perscrutatus fuerit, sub tui nominis præclari auspicio publicare volui.

Quàm multa homini temerè & præter opinionem accidant, docet qui- dem experientia. Sed prudenti viro, qui omnia humana secum meditata habet, nihil videtur temerè vel inopinatè accidere posse, quare & si quid adver- si contingat, æquo id fert animo. nam sua vitæ modum rationis præsidio subdu- ctum, non incerto fortuna motui expositum habet.

Ejus rei meditando occasio mihi data est, cum in Livonia præsens mea negotia curarem. & quidem ista temporis ratio duo mihi attulit bona, ut & que pulcherrima sunt, vitæ munera interius perspicerem, & fidei tuæ candorem, conciliante inter nos amicitiam Generoso & optimo viro DAVIDE HILCHEN S. R. Mtis. Secretario, agnoscerem. Quare cum me vir- tutis tuæ admiratione obligatum habeas, grati animi indicium saltem, quale quale nunc possum, præbere volui. Benigno igitur vultu munus hoc charta- ceum accipe, & tui amantissimum certè, ut cepisti, fide redama. Data Ro- stockio Calend. Ianuarij, inchoato anno jubileo 1600. à partu virginæ.

Oratio
DE DECORE VITAE
PER PRVDENTIAM ET
*Patientiam comparando &
conseruando.*

Proffem quidem de longa & diffi-
cili mea peregrinatione illud
Homeri usurpare;

ἤδη μὲν πολέων ἐδείκνυτο νόοντε
Αἰδοῦντο ἡρώων, πολλῶν ἐπελήλυθα γαῖαν.

Sed nihil mihi arrogo; nec id,
quòd è longa peregrinatione quædam didicerim,
arroganter à me dictum existimari velim. Quic-
quid tamen est in me ingenij vel eruditionis;
quam penè nullam in me agnosco; cùm vestris
studijs, Ornatissimi juvenes, me consecrarim,
lubenter vobiscum communicabo. nam cùm, pro
veritate proverbij, bonum sit communicativum
sui: boni viri nihil habent prius aut antiquius,
quàm ut publicæ utilitati & salutì, quâ possint ra-
tione, consulant rectissimè. Duo autem in pere-
grina-

A 2

grina-

grinatione meâ vidi maximè homini, præsertim
in Repub. & in media hominum luce viventi ne-
cessaria, *prudentiam scilicet & patientiam*. quæ
item si universæ vitæ munera dixerim esse neces-
saria, haud me puto aberrare. Nam

— — *acri potior prudentia dextrâ est;*
& levius fit malum, quod mutari non potest,
patientia.

Quemadmodum verò corpus oculis priva-
tum hallucinari, labi, sæpè offendere, & duriter
impingere necesse est: sic planè haud rectè ager,
consulet aut dicet homo ille, cujus animum pru-
dentia, interior animi vis, non præparit, illumina-
rit & direxerit; Non ergò inscitè dixisse videtur,
qui prudentiam oculum animæ appellavit. quin-
imò Apollophanes philosophus non vulgaris non
dubitavit adfirmare, hanc unam virtutem esse &
principium aliarum, cui reliquæ omnes famulen-
tur. Et Solon ajebat, prudentiam tantùm cæte-
ris virtutibus antestare, quantum visus reliquos
sensus excellit, apud Stobæ. serm. 25. Sed quid
proderit prudentia? quid agendi solertia efficiet?
si, quæ fato, quæ alienis vitijs sæpenumerò inter-
currunt, difficultates, molestias, pericula, labores,
& quæ mille alia sunt tristitia, nesciat quis æquo
perferre animo. nec enim in rebus humanis quic-
quam

Prudentia

patientia

quam est stabile ; sed quò verterit & volverit vi-
tam nostram DEVS, eo contentos nos esse, &
quicquid accidit, boni consulere oportet. Siqui-
dem in adversis succensere velle DEO, turpe pari-
ter & periculosum est At quin sapientis est, in mal-
lis quoque, ut decet, sapere. Itaque consequens
est, duas hasce virtutes PRVDENTIAM & PA-
TIENTIAM adeò magnam inter se habere cognationem,
ut, si destituatur alterius præsidio, altera
in omni vitâ, etjam regali, manca & inutilis esse
videatur. Prudens profectò non est, qui patiens
esse nequit ; & ille opinione suâ plane fallitur, qui
omnia sibi suavia, jucunda & ad nutum fluentia
in hac ærumnosa vita imaginatur. Quare cùm
eventus rerum nostræ voluntati se haudquaquam
accommodant, nos certè voluntatem eventibus
accommodare oportet. Patiens rursus non est,
qui non prospicit vices alternas rerum, ut tristitia
suo tempore declinet, & prospero tandem succes-
su fruatur. Sic enim homines à DEO creati sunt,
ut & malorum & bonorum fiant participes ; nec
invenitur ullus homo, qui hujus vicissitudinis
planè sit expers. ergò *nemo desperet meliora lapsis,*
De his rebus dum paucis apud vos dissero, beni-
gnas ut mihi aures præbeatis, etjam atque etjam
rogo.

A 3

Pru-

Pamph. apud Serent. Ambr. lib. 1. de V.

Et non deo vna sententia esse debet.

Quod volubilitate, ergo quæ sunt, non nisi immutabilis.

Parva est, si nulla sit, certitudo omnino intercedit.

Prudentiam; vitæ humanæ ducem atque ma-
gistram; dico esse accuratam & perpensam agen-
di rationem, ne quid temerè, aut inconsultò com-
missum & actum intelligatur. & sanè, qui eam
sequitur, nunquam interitu malitiæ adficietur.
hæc gubernatrix est hominum, & omnis inter
iplos constitutionis princeps: civitates quinet-
jam & familias privatamque singulorum vitam
ad exemplar divinum referens, quâ potest
optimâ similitudine depingit; hoc delet, il-
lud inscribit, utrobique assimilationis modo stu-
dens. Providos ergò cautela tutatur, negligentes
extinguit incuria. Qui igitur intelligit pru-
dentia rationes; novit, quinam sint astuti, & ceu
probus numularius, quod bonum est retinebit, ab
omni autem malâ specie abstinabit. Agnoscimus
verò prudentiam & cognitione rerum compa-
randam, & usu exercendam esse. Multa quippe
illum, cui fortunam bonam prudentia donare
debet, legisse, vidisse, audivisse & cognovisse ne-
cesse est; qui non solum, quæ ante pedes sunt, re-
ctè considerare; sed & quæ longè post futura
sunt, prospicere volet, ut dum omnia secum ra-
tione considerat, malum removeat, bonum au-
tem capiat. Prudentia enim est animæ pars, seu
instrumentum, teste Platone, quòd res transeun-
tes

res apprehendit, conservat, sistit, & circulum facit, id, quod præterijt, reflectens; ut cum præsentijungatur.

Nihil quidem est subtilius acumine mentis, si intendatur; nihil cogitatione, quæ præterita memoriæ beneficio conspicit, celerius. Sed quid cogitabit? quid meditabitur? quid ratiocinabitur is secum, qui rudis & ignarus rerum est? qui nihil aliud novit, aut didicit, quàm quod ventri & gulæ suave sit, quodve oculis maximè oblectamento sit. Prudentis sanè cor sensu viget, sed affectioni corporis etjam animi intelligentiam consentire oportet, ne sicut Solè nubes obumbrant: rationem affectus. Quare, me etjam tacente, res ipsa suggerit vobis, omninò oportere eum multa didicisse, cognovisse & in multis exercitatum esse, qui prudens vir & rerum agens perhiberi vult. nam ex scientia virtus: ex virtute summum bonum nascitur. Nec enim providentiâ ullum hominibus comparatum est emolumentum aut acquisitione præstantius, aut fructu felicius; siquidem disponendis & componendis rebus, & rationem subducendo commodè, unusquisque est Imperator, princeps, dux populi, rursus consiliarius: qui præstat ratione, omnia habet. Nec verò sufficit, linguæ formandæ artes saltem percepisse, sed
animi

animi in primis recte informandi rationem sub-
ductam tenere necesse est, ut, quid cuilibet loco
ac tempori conveniat, quidve personis singulis
aptum sit, quibuscum nempè agendum & tra-
ctandum est, quæ vè natura & qualitas rei cuiusq;
sit, sciat. Nam prudentiæ opus fortuna est, &
versatur circa activum & varijs affectionibus agi-
tatum vitæ genus: & consilia sunt earum rerum, *consilia.*
quæ aliàs aliter se habent, non firmarum aut im-
mutabilium. Itaque cùm prudentiam in rebus
errorum ac turbulentia plenis immersam sæpè
cum fortuitis misceri necesse est, & consultatio-
ne in rebus dubijs uti; magnam homini rerum
cognitionem inesse oportet. Nam si videris ve-
rè velis bonus agricola, qui non sis bonus; aut e-
ques: aut medicus: aut tibicen, aut aliud quip-
piam, aut de ejusmodi rebus consultare sententi-
amque dicere; cogita, quot sint machinanda ti-
bi, quo videaris talis: quod si tuo persuasum & re
multi laudent, quo auctoritatem adipiscaris, & in
eorum singulis bona jeceris fundamenta, tum
verò in præsentia deceperis, tum paulò post, ubi
de te factum fuerit periculum, qualis sis, arguaris;
tum ostentator præterea appareas, haud equidem
eam rem tibi laudi esse cognosces. Tantam au-
tem rerum omnium noticiam prudentia requi-
rit, ut

rit, ut nisi omnes artes omnesque virtutes velut in
unum conspirarint, haud quis prudens rectè dici
possit. Peritia ergò efficit, ut vita nostra per ar-
tem incedat. Nam qui linguas non callet, sed
apud peregrinos præsertim interprete uti volet,
fieri non potest, quin sæpè aberrat, & voto desti-
tuatur suo; præsertim si rerum momenta suo or-
dine & modo distincta ignoraverit. Quid dicam
de virtutibus? certè si suo choro in animo ejus
sedes fixas non habuerint, & præsertim justitia
lumen vimque suam ubique non prætulerit; pru-
dentia, quatumvis solers, magna & singularis fu-
erit, mera astutiã, non prudentia appellari mere-
bitur, quæ utilitatem non honestatem: lucrum
non honorem virtutis aut salutem proximi sibi
propositam habet. Quapropter diu multaque
discenda sunt ei, qui prudentis viri nomen & lau-
dem consequi volet. Talem, scribit Seneca
Epist. 48. animum nostrum esse volo, ut multæ in
illo artes, multa præcepta sint, multarum ætatum
exempla. sed in unum conspirata. Quomodo,
inquis, hoc effici poterit, assiduâ intentione; si
nihil egerimus, nisi ratione suadente, hanc si au-
dire volueris, dicet tibi: relinque ista, jamdudum
ad quæ discurretur. relinque divitias, aut pericu-
lum possidentium aut onus. relinque corporis
B atque

atque animi voluptates, molliunt ac enervant: relinque ambitum, tumida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum, ne quem ante se viderit, quàm ne se post alium, laborat invidiâ, & quidem duplici. hæc ille Certè qui sic animum inducit suum, ut veræ sapientiæ præcepta sequatur, illum tranquillo demum animo & prudenti consilio præditum esse agnoscimus.

Omni porro prudentiæ laudem, sine qua nemo locum suum tenere potest, in agendo collocamus; quando se mens hominis prodit, quibus quantisve præfidijs virtutum sit instructa & velut præparata ad quævis sustinenda, & quid quantumve præstare possit, si agendi materia proposita fuerit.

Duplicem autem moderandæ prudenter actionis rationem ponimus; alteram, ut divinæ potentia & majestatis vim agnoscamus, & eâ veluti instructi rem alacriter agendam suscipiamus & feliciter perficiamus; alteram, ut tempori servire sciamus: nam aliæ mox auræ rebus humanis ingruunt, ut, quoties res fert, nova consilia sumere, & fortunam sibi ipsi facere necesse sit: Sic tamen, ut intra metas justitiæ & temperantiæ consistentes nihil committamus, quod à virtutis laude sit alienum. Id verò imprimis nobis persuasum habe-

*lat' hinc
in agendo.*

*id est actione
inveritate*

beamus, nihil temerè aut casu fortuito in rebus
 humanis fieri, sed divinâ gubernante providen-
 tiâ omnia. Nunquam **DEVS** deest, & tamen ab
 iniquorum cogitationibus longè est, nec tamen
 ibi deest, ubi longè est: quoniam ibi non est per
 gratiam, sed per vindictam. Qui igitur sum-
 mum quod est prudentiæ bonum consequi volet,
 ut omnia nempe sibi feliciter eveniant, mentem
 consiliaque ad supremum rerum arbitrum diri-
 gat, eumque puro pectore colat, consentaneum
 est. Non in loco **DEVS** videtur, sed mundo cor-
 de: nec corporalibus oculis **DEVS** quæritur, nec
 circumscribitur visu, nec tactu tenetur, nec au-
 ditur affatu, nec sentitur incessu, & cum absens
 est, videtur, & cum præsens est, non videtur, ait
 D. Ambros. in Luc. lib. I. Prosperitatis, me Chri-
 ste, argumentum evidentissimum hæc vox est:
Auxilium meum à Domino, qui creavit cælum &
terram; ut nihil in terris tam difficile sit, quod
 eo adjuutore evincere non liceat: nihil tam peri-
 culosum, cujus evitandi spem non concipias eo
 duce & comite, qui cælum cælestiaque bona in
 Iesu Christo tibi spondet & pollicetur.

Quare quod longum ego ingressurus iter, via-
 ticum sumpsit, sacrosanctum corpus & sanguinem
 Christi, secundum ejus institutionem; meæ de
 B 2 misc-

*Ab. Reg. ubi, sed
 tibi p. præam
 lib. p. Ambrosian.*

*nr. re-
 nolis
 vide
 & qui
 n indu-
 aru. d-
 ti conti-
 ne qua
 do col-
 quibus
 & velu-
 a quæ-
 propo-
 re ad-
 iae po-
 a velu-
 i feru-
 anis in-
 sumere,
 c. comen,
 nisten-
 aude sit
 sum ha-
 ber*

misericordia DEI conceptæ fiducia confirman-
dæ, certique præsidij impetrandi causâ feci; &
feci non imprudenter. nam ex effectu agnosco
causam, itinere nempe jam absoluto, divinam
mihi opem præstô fuisse perspicio, gratiasque
eo nomine divinæ majestati, quas possum, ago
gratias.

In Polonia ergó ignotâ mihi regione, sed quam
virtutis alumnam esse comperi, ea humanitatis
& benevolentia officia ultró mihi exhibita sunt,
quæ peregrinanti gratissima esse solent. Hospi-
tibus gens Polonica cunctis amica & benevola
est, sed quibus vim aliquam virtutis & præclaram
eruditionem inesse novit, eos summo amore &
honore complectitur: multa igitur gentis lauda-
bilis beneficio contigerunt.

Sed divinæ dispositioni ego adscribo plurima,
ille hominum corda figillat: ille mentes ignoto-
rum ducit, quò vult: ille planam peregrinanti
sternit viam. Interim & nos hac usi sumus
cautione; ut frons nobis esset aperta, mens clau-
sa, lingua cauta.

Deinde cùm in aula regiâ novissem, varij ge-
neris diversiq̃ue ingenij homines esse, quorum
palato non omnia placent, prudentiæ munimine
vel inprimis opus esse videbam: honorem nemi-
ni su-

ni suum adimas oportet, si tuus tibi integer tribui debet: & quos verâ humilitate, officijs ac studijs viceris, eos invenies tibi maximè benevolos.

Disputare de rebus arduis, & præsertim de religione, cum ejus confessionem edere usus non est, haud est peregrini, res suas prudenter administrare volentis: Sed potius temerè omnia miscentis; integra modò conscientia conservetur. Videris multa absurda, ut tua fert opinio; dissimulanda sæpè est magna scientia, ne quod importunè fit, stulticia dicatur; viamque celerioris expeditionis præcludat, & exadversus odium & invidiam tibi concilies; qui gratiam & favorem expetis. Prudentis ergo est, suo modo & ordine cuncta disposuisse & egisse.

Regem ipsum sereniss. & potentiss. SIGISMUNDUM tertium Poloniae & Sveciae Dominum &c. adeò DEVS mihi clementem & benignum; ut votis precibusque id multò ante contèderam; effecerat, ut, quod peterem, facile impetrarem, & signum benevolentiae regiae præterea aliud referrem, namque affatu facilis est, sermone comis, in promittendo quidem tardus; ut deliberatè cuncta fecisse videatur; at in promissis præstandis constans & firmus, ut quod dictum, factum intelligatur. Bonam tunc mihi operam reverendiss.

difs. & illustris. Dn. PETRVS TILISKI Vice-
cancellarius, pietate, ingenio, sapientiâ, in rebus
agendis præstantissimus, patronus & fautor meus,
dignissimus, præstitit; adeó gratam, ut sæpè ani-
mo vota pro ejus salute & dignitate conceperim
felicissima. Cætera verò disquirere in aula, haut
erat satis promptum. *Æsopus* cuidam profi-
ciscenti in aulam præceptum dedit; brevitæ
orationis res arguens maximas; *ἡ ἡμισὴ ἢ ἡμισὴ*, hoc *sermo sit
bis apud mag*
est, aut pauca apud magnos dominos dicenda es-
se, aut quæ essent gratissima. Et cùm Aristoteles
suum discipulum & propinquum Callisthenem
ad Regem Alexandrum mitteret, inter multa,
quæ eum docuit, hoc præcipuè imperavit, ut
quàm rarissimè, aut jucundè admodum apud
eum loqueretur, qui vitæ necisque potestatem
in acie linguæ haberet. Scribunt etjam, qui *sermo sit
bis apud mag*
animalium naturam diligenter scrutati sunt, non-
nulla animalia ratione carentia salutem sibi alto
silentio tueri, veluti anseres, qui præ nimio calo-
re linquentes orientalem plagam occidentemque
petentes, cùm Taurum montem aquilis abundan-
tem prætervolare ceperunt, timentes rapacissi-
mas illas volucres, rostra lapillis obstruunt, ne
consuetudinis aut necessitatis vis vocem eis eli-
ciat, quâ aquilis prodiæ periclitentur: verum
post-

postquam verticem montis illius collesque tali silentio evolarunt, calculos respuunt, & securiore nixu per alta cœli cum strepitu ac clarioribus vocibus feruntur. Sic politica planè cautio est, quæ quis in aula videt, ne dijudicet: & quæ audit, intra septum cordis sui contineat: Gratam verò rem regibus ac principibus quis facit, si fide sincerâ & sedulitate accuratâ benè de ijs eorumque honore & jure defendendo, ad id vocatus studium, quantis ingenij viribus potest, benè mereri instituat. Sic tamen; ut aliorum censuræ plus quam suæ industriæ tribuat, nihilque sibi, nisi invito ab alijs quid adscribatur & quasi obtrudatur, adroget; nam ut quis unus præmineat, aulici omnino ferre nequeunt: & invidia latè regnat in aulâ, quam quis prorsus, quantum unquam fieri potest, devitare debet. nam Poëtæ adserunt; pestem illam apud inferos serpentibus vesci, & hydris recreari; ut ostendant, invidos venenum deglutire, venenumque evomere.

Reliquam deinde itineris partem per Masoviam, Borussiam & Samogitiam in Livoniam & ad fines Muscoviæ usque, felicibus itidem diviniæ gratiæ auspicijs & regiâ promotione fretus, absolvi.

Masovij homines plerique insolentes & ferunt,

sunt, qui facile ex levissima etiam causa offendi
possunt, igitur inter Polonos malè audiunt: Sed
dum byssinis uteremur ^{his verbis} verbis, nec cuiquam mo-
lesti essemus, liber ab omni impedimento datus
nobis est transitus. Urbes in ea regione mura-
tas & more Germanorum extructas, jam à Masu-
ris inhabitatas vidimus multas; indeque non le-
vi jacturâ cognovimus, illas Germanico imperio
aliquando paruisse; cùm Henrici & Ortones Im-
peratores latè regnarent ad ultima Sarmatiæ loca
usque, & deinde magistri ordinis Teutonici in
Borussia suis armis plerosque Sarmatas subjectos
haberent. Peregrini jam imperij ratio quid ar-
guit? quid demonstrat aliud? quàm res huma-
nas incerto modo agi; jam hunc, jam alium po-
pulum habenas rerum tenere, prout DEVS dispo-
suerit, & justiciâ ac fortitudine ista gens præcel-
luerit

————— Sic omnia verti
*Cernimus, atq; alias adsumere robora gentes,
Concidere alias.*

In Borussia agrum vidimus fertilem, adeoque
fœcundum & omnis generis frugum feracem, ut
quidem terræ paradysus esse videatur. Sed ea
quoque regio florentissima cessit tandem impe-
rio Polonico; & quæ pars divisa à Duce Borussia
tenetur, jure feudi à rege Poloniae velut superiori
domino

domino recognoscitur. Imprudencia à Jctis
culpæ ferè adnumeratur propterea, quòd is, qui
in re præfenti de futuris diligentem non fufcipit
cogitationem, reprehensione carere non videat-
tur. Sed majores nostros defunctos fruſtrâ cul-
pamus, quia haud meliùs ſapimus, inteſtinas item
diſſenſiones, ex quibus omnis clades publica ve-
nit, alentes. Quàm verò felix, quàm omnibus
fortunæ bonis affluens ſtatus fuerit ordinis Teu-
tonici in Boruſſia; ſatis dicendo explicare non
poſſum. Sed quæ res eum evertit? quæ ſors mu-
tavit tot annis firmatum, tot opibus muni-
tum ſupremum magiſtrorum ordinis Teutonici
imperium? *inſolentia & diſcordia.*

Fatale id eſt omnibus regnis, atque Rebuspub.
niſi intra terminos prudentiæ, juſtitiæ, fortitu-
dinis & temperantiæ ſeſe homines, & præſertim
gubernatores; (qui exemplo ſæpè ſuo plus nocēt
quàm profunt edictis) contineant, fieri non poteſt,
quin ſublato fundamento, hoc eſt, neglectâ pie-
tate, virtute ac juſtitiâ, ſi frena cupiditatibus la-
xentur, ipſa tandem Reſp. peſſum eat. Vtinam
hi caſus factæ translationis imperij in fini-
bus Germaniæ moverent animos Germanorum,
ut ab ijs virijs abſtinerent, quæ antiquos olim do-
minos exſpuerunt & ejecerunt, prudenter me-
C dius

dius fidius tam sibi quàm suæ Reipub. consule-
rent. nam satis exemplorum in nostra gente ha-
bemus, quanto opere omnibus temporibus super-
bia dominantium: inobedientia subditorum; &
corrupta vita passim omnium regnis & imperijs
nocuerit; ut, nos alijs exemplo esse, haud necessè
sit, qui tamen hæc vitia non excludimus, sed ad-
mittimus: non damnamus, sed exemplo appro-
bamus. O quantum malum mens provider! *N. o. nini*
prava rei nunquam felix exitus! *qui vobis vobis*
1707 1707 Quid externas
gentes attrahit in Germaniam? intestina illa in
omnibus ferè urbibus frequens & abominanda
dissensio: insolentia nobilium erga miseros rusti-
cos: iniquitas exactio-num nimis sæpè reiterata,
ne dicam de alijs publicis malis, quæ nos movent
& adeò exercent, ut lachrymis summisque gemi-
tibus, nedum dicendo illa explicare nequeamus,
Sed quem movent illa humanæ miseriæ specula?
quis cautior & prudentior exinde fieri cupit?
Sunt tamen, quibus hæc res curæ est, & quantum
possunt consilio, & precibus, malis repugnant
imminentibus.

Vidimus in Borussia arces reparari & muris
cæterisque munitionibus refici, cautè. nam qui
tempore pacis de bello & vario rerum discrimi-
ne, quod incidere posset, cogitat; ille tutum suum
tenet

tenet dominatum, ne à potentiori hoste opinio-
ne celerius opprimatur,

Veræ deinde, & orthodoxæ religionis cultus
in Ducatu Borusis viget; quotidie preces vota-
publica concipiuntur ad DEVM, ut Ecclesiam
suam fervet, & eos Dominos gubernet, ac suo
præsidio tueatur, qui & majestate imperij tran-
quillitatem Reipublicæ ab exteris hostibus
defendunt, & qui pro quiete publica excubias
consulendo & tractando agunt, prudenterque oc-
cultas mala declinant & amovent. Hæc certè
pulcherrima est illa cathena rerum humanarum,
hæc salutis & tranquillitatis publicæ subducta ra-
tio, si consensione animorum & veræ pietatis stu-
dio & principes rectè imperare velint, & subditi
justo imperio parere non detrectent.

Venio jam ad Livoniam patriam meam sua-
vissimam, quæ nescio quâ dulcedine me du-
cit & immemorem non sinit esse sui. Si qua
in mundo est regio, quæ fertilitate agrorum, &
omnium rerum ad vitæ humanæ cultum perti-
nentium abundantiam præstet, certè & Livonia
est. Sed tot malis, tot calamitatibus, tot bellis &
devastationibus multis abhinc temporibus
pressa & exhausta est, ut vix pristinam sui
faciem et jamnum referat. O mea patria dul-
cissi-

cissima ! quamobrem tanta te manserunt
mala, quæ olim fuisti florentissima, poten-
tissima & opulentissima: jam in cinere multos
annos jacuisti, tuos indigenas, velut à vento dis-
sipatos vides exules; tot interim divisa imperijs:
tories ab impotenti dominatu indignantium af-
flicta, & omnibus tandem viribus & facultati-
bus exinanita. Nullum, *calamitate suæ respondet*
Livonia, numen felicitatis perpetuæ abfuis-
set, si prudentia indigenis, alijsque, quibus in
me DEVS imperium dederat, fuisset. Sed cum
sanctitas, pietas, fides, ne quidem privata bona
essent, tantum abfuit, ut magistratus ea colerent,
& veræ religionis cultus contemptui haberetur,
quæ tamen bona meæ Reipub. constituendæ &
continendæ fundamenta erant; quid mirum,
quòd contrarijs vitijs, impietate, iniquitate, in-
juriâ, blasphemîâ & idololatriâ in me dominan-
tibus, ego conturbata & penè tota eversa fuerim.
O querela nimis vera! O mala publica quantum
& mihi & cæteris meis popularibus nocuerunt
plurimum! qui sedibus patrijs exuti, peregrini,
miseri, exules, multis jam annis fuimus, etiam
sub imperio Polonorum, proh dolor! Nescio,
planè nescio, sive genius istius provinciæ, sive
alia quædam causa obstiterit, quòd quantumvis
exire-

extrema necessitas & publica salus omnium id
exposceret. certis tamen legibus, judicijs, insti-
tutis Respub. Livonica hactenus comprehendi
& constitui ritè non potuerit. occultæ sunt & in-
comprehensibiles viæ Domini, & abscondita
judicia. quæ sui demùm effectu apparent. Vete-
ra enim illa vitia, quæ habitatores terræ dissipar-
ant, nondum in illa gente adhuc cessarunt om-
nia. Itaque cum in voluptatis regno virtuti lo-
cus non sit, differri oportuit tempus optatissi-
mum publici boni constituendi, usque dum ha-
bitatores veras mali publici causas agnoscerent,
easque aboleri sinerent. Postquam verò rex se-
renissimus & laudatissimus SIGISMUNDVS ter-
tius; cui DEVS opt. max. quanta animo concii-
pio. tribuat munera largissima; Ordines item re-
gni Poloniae & magni Ducatus Lithuaniae secum
prudenter statuerent, in eamque pedibus irent om-
nes sententiam; nec imperium diuturnum, nec
tranquillitatem securam in Livonia fore, nisi cer-
ta Reipub. forma constitutis judicijs promulga-
tisque legibus introduceretur. & idcirco præstan-
tissimæ isti rei summo studio incumbendum cen-
serent, atque in rem præsentem viros selectissi-
mos & prudentissimos mitterent; Livonia jam
penè mortua reviviscere: & propè jam projecta
& proculcata revirescere cepit. Hanc

Hanc rem omni apud posteros commendati-
ne dignissimam non parum juvit heros ille in-
comparabilis, illustrissimus Dn. IOANNES SA-
MOISCIUS magnus regni Cancellarius & gene-
ralis exercituum Dux, cujus ego laudes sapien-
tiæ & fortitudinis retinere satius duco, quàm eas
non plenè enarrasse. etenim virum Musis gra-
tiusque dicatum illæ ipsæ perpetuâ æternitatis lau-
de celebrabunt. En prudens sapientissimi Re-
gis consilium! en Senatus regni Magnique Du-
catus Lithvaniæ instituta quàm pulchra! quàm
utilia, quàm meritò collaudanda! primum ni-
hil existimarunt certò perpetuòque ante consti-
tui ordinarique posse, quàm quæ distinctæ mo-
ribus, legibus, institutis, gentes essent, in unum
quasi corpus jure fraternitatis coalescerent, ut uni
capiti rectius parere discerent omnes. Deindè,
ut quæ tempore belli, ceu calamitatis divinitus
immissæ, invicem illatæ erant, vel inciderant in-
juriam & offensiones, per sancitam amnistiam tol-
lerentur omnes, ne in gente fraternitatis jure
unità ulla vel perfidiæ nota vel dissensionis seu li-
tis materia superesset.

Atque cùm dominia rerum in incerto esse, &
molestum pariter & Reipub perniciosum vide-
retur, diligens inquisitio de singulorum jure fa-
cta est,

10 2
sta est, ut just. cia & veritatis ratio; quæ in primis
res humanas continet & gubernat, ritè constare
posset.

His ita præmissis, officia deinde dignitatum &
judiciorum, delectu personarū ante habito quibus
ea committerentur, distributa sunt. & quidem
omnes res ad eam normam gubernationis ordi-
nata & directæ sunt, quam salutarem esse & Po-
loni & Lithvani multis jam seculis, florenti suâ
Repub. cognoverunt.

Qui hæc augusta & præclara esse Reip. reflo-
rescentis munia neget, puto fore neminem. Itaq;
qui hujus rei præclarissimæ auctores, suasores &
effectores fuere, eorum nomina silentio præteri-
re haud æquum puto. Princeps legationis fuit
Reverendiss. & illustriss. Dn. IOANNES DE-
METRIUS SOLICOVIUS Archiepiscopus Leo-
poliensis; qui tertium à rege locum in comitijs
obtinere, ejus in Germania nomen celebre est.
multas siquidem legationes nomine suæ Regiæ
M^{tis}. & Reipub. obivit; multas res gravissimas
& difficillimas tractavit; multas controversias
inter magnos reges ac principes suâ eloquentiâ,
sapientiâ & virtute sopivit: ille transactionem
inter Reges Daniæ & Svericiæ desideratâ diu pacis
Stetini unâ cum alijs composuit; ille Divo Ste-
phano

phano regi comes ad Plefcoviam fidelis fuit: pã-
cisque item cum Moscho faciendæ auctor sua-
forque fuit: ille ergò, qui tot virtutum rerumque
gestarum laude esset præclarus, dignus visus est,
cui hæc quantumvis molestissima provincia or-
dinandæ Reipub. Livonicæ in affecta propè sene-
cta sua committeretur. & quidem, quam de se
conceperant spem & expectationem homines, il-
le ita complevit, ut omnium in se oculos summã
cum admiratione converterit, votisque omnium
ex æquo satisfecerit. Vidimus hunc illustrissi-
mum Dominum & eo familiariter usi sumus, fa-
cilem aditu; suavem vultu: elegantem moribus,
facundum sermone, & benignum in factis reco-
gnovimus; qui eã doctrinã & historiarum cogni-
tione pollet, ut ab ejus sermone semper doctior
discesserim, & multa alia privatim ab eo mihi
sunt collata beneficia, studia & officia, quæ me-
mori sæpè adhuc mente recolo: testorquæ hac
publicã voce, magis idoneum virum ad tantam
rem efficiendam nec mitti, nec inveniri potuisse.

Huic qui adjunctus fuit princeps alter lega-
tionis, magnanimus & fortitudinis laude insignis
LEO SAPIEHA, magnus Lithvaniæ Cancellar-
ius fuit: qui suã auctoritate sic cuncta modera-
tus est, ut cum æqui justique amantissimus esset,
in sen-

in sententiam Collegæ sui dignissimi omnino
conspirarit, ut legibus firmata, tuta & tranquilla
esset Respub. Livoniæ: ille jus dixit diligenter: il-
le leges, quas usu & prudentiâ civili, quâ in pri-
mis pollet, utilissimas cognovit; dictavit & con-
scripsit, princeps & senator regni meritis in Rem-
pub. præclarissimus.

Quid dicam de PETRO OSTROVIO? quem
nuncij terrestres ex suo numero deputarunt lega-
tum? certè ut ex multis unus erat electus; sic mul-
tis eum ingenij dotibus ac virtutibus præstan-
tem vidi, cognovi, comperi. ingenio & iudicio
admodum subtili ac acri est, ut ex tempore de re-
bus magnis differere possit, verasque earum caus-
sas demonstrare. Hunc ille fructum studiorum,
quæ in Italia, Gallia, & Germania excoluit, uber-
rimum retulit, ut & aptè dicere, & rectè iudicare
possit, amantiſſimus iusticiæ & libertatis publi-
cæ. Adeo sinceræ fidei & laudabilis candoris ho-
mo, ut quod se facturum vel nutu recepisset, non
mutaret, sed quantum in se esset, præstaret & per-
ficeret; nihil interim iuvidiæ vanique aliorum
odij tela moratus. Omnes ergo bonos in sui a-
morem pellexit, omnium in ore fuit PETRVS
OSTROVIUS

Qui præterea hisce adjuncti Collegæ & velut
D Con-

Confiliarij ac publici negotij adjuutores & promotores, Dn. MATTHIAS LENIKE Castellanus Derpatensis: Dn. GEORGIUS SCHENKING Castellanus Vendenſis: Dn. BARTRAMVS HOLTSCYR Succamerarius Vendenſis: Dn. IOANNES WILSECK & Dn. PILGRIMOWSKI, eorum omnium proprias laudes retuliſſe non puto hujus eſſe loci nec temporis, nec dies hæc nedum hora ſufficeret, ſi ex dignitate cuncta referre vellemus.

Collega hiſce præſtantiffimis viris, mandato S. Reg. M^{tis}. & totius Reipub. adjunctus fuit Generoſus & nobilis vir DAVID HILCHEN Secretarius Reg. M^{tis}, notarius item terreſtris Vendenſis & Syndicus Rigenſis, cujus ſanè laudes reticere non poſſum, tot ille labores, tot curas & difficultates jam multis annis & in actu commiſſionis inprimis ſuſtinuit, nulli cedens moleſtiæ, nullam moratus perſecutionem invidorum hominum, ut patria ſua chariſſima, Livonia, ſummum quod eſt quietis publicæ bonum, auctoritatem & judiciorum vigorem conſequi tandem poſſet, vir merito laudandus, patriæ qui ſe totum conſecravit. Notarium terreſtre Sereniſs. Rex eum fecit, ut acta & actitata judicij exciperet, excepta penes ſe haberet, deinde conſilio & juris ſug-

2
suggestione veluti laudatissimus adfessor judicem
informaret, omnemque controversiam ad æqui-
tatis & justiciæ normam revocaret & dirigeret.
Sincerus igitur erga patriam, quem habuit semper
habetque, amor, & publicæ salutis ac tranquillita-
tis cura eum movit & impulit, ut nulli labori, nul-
lisque sumptibus parceret, quin, quod é Repub.
esse videret; & ægetet sedulo & promoveret fide-
liter. ille collegis suis semper præstò fuit; ille con-
silia suggessit honestissima; ille summâ, quæ in eo
est, ingenij solertiâ & fidelitate desiderabilem
suam fecit esse omnibus operam. Sed cum res
ipsa ejus laudes loquatur, parcius eas verbis ego
atingam, ne hac tenui meâ oratione obscurare
magis quàm illustrare eas videar. Id tamen non
possum non commendare, quod cum felicitatis
publicæ rationem aliam, quàm in legibus certis
judicijsque ritè constitutis non esse intelligeret,
nec rei difficultas eum moverit, nec multitudo
negociorum, quibus ferè quotidie obruitur, abdu-
xerit: nec denique invidiæ stimuli, quibus inno-
cens sæpenumero petitur, eum impedierint, quin
rem pulchram, utilem sed operosam, dignam ta-
men omni posteritatis memoriâ, susciperet; &
jus Livonicum brevi, succinctâ & eleganti me-
thodo conscriberet, sic satis plenè, ut qui tres illos
D 2 libros

libros juris Livonici ab ipso conscriptos rectè didicerit, plenam juris cognitionem sibi comparare posse videatur. Dignus ille vir, cui longam vitam & perpetuam felicitatem comprecemur omnes.

Sic ergò vidi coram, quibus artibus & præsi- dijs patria mea Livonia vires pristinx dignitatis redintegrandæ recipere possit, Sic vidi, quæ prudentiæ civilis sint momenta, & quantis artibus viribusque ingenij præditum esse oporteat illum, utilem qui se patriæ civem futurum sperat. *Felix futura est Livonia*. namque si iniquitati hominum vigore judiciorum obvietur; si effrenis insolentia legum præceptis & pœnis coerceatur: Si magistratui sua auctoritas facta recta conserve- tur: ambigendum planè non est, quin felix pro- sperque status Reipub. subsequatur. Meri- tò ergò Serenissimi Regis ac prudentissimi Sena- tus regni consilium prudens & salutare etjam hac publicâ voce commendamus, &, quòd sic rectè animum induxerint suum, *Rempub fide rectius quàm armis stare posse*. Posteri votis animisque hæc bona Reipub. augustissima celebrabunt gra- tius etjamnum & uberius, quibus plenè ijs frui contingeret.

Vosau-

Vos, Auditores, quantumvis hæc res non tangit, tamen exemplo admoneri potestis, quæ evitanda quævé recuperanda Reipub. causa propinqua sint, ut alienis malis edocti prudenter vestra patriæ mala præcaveatis, & bona Reipub. jucundissima quæ sint intelligentes, ijs omnino utendum censeatis; ut in primis divinæ majestatis vim agnoscatis in rebus humanis: & ipsi etiam prudenter agatis, ne, quæ alios manserunt, vos quoque aliquando mala inveniant.

Alterum nunc prudentiæ munus sequitur dispiciendum, quod consistit in eo, ut tempori serviamus. Tempus est optimus & prudentissimus consiliarius, ut sæpenumero ex re præsentiv eluti sub manu natum consilium capere necesse fit. Omni enim negotio suum tempus est, suaque oportunitas; sed enim rerum qualitate consideratâ nostri consilij rationes moderemur. Sanè qui ex omnibus partibus conflagranti domui auxilium ferre volet, nisi vanam operam insumere velit, invitus ut abstineat, ne malum malo & periculo suo augeat, necesse est: Sic planè usu comparatum est in Republica, ut qui desperatis rebus & fatali necessitate conturbatis opem & suppetias ferre volet, non solum ludi-

brio habeatur, sed majores etiam turbas dare so-
leat. quare temporis quidem diligens ratio ha-
benda est, ut quemadmodum bonus gubernator
navis se ventorum mutationibus: sic vir sapiens
fortunæ sese accommodet. nam plurimum au-
xilij fert tempus ijs, qui prudenter occasionem
captant: idemque tempus est infestissimum ijs,
qui importunâ festinatione utuntur, sed tamen
rem totam æstimari oportet, è providentiæ divi-
næ dispositione, si in negotijs humanis labi erra-
re, & hallucinari nolimus. Cæterum ut pro-
positum constantiæ & fidei pro varietate tem-
poris mutemus, id nemo sapiens docuerit, estque
hoc à virtutis laude, quæ semper sui similis est,
planè alienum; tempore nempe illa mutare vel-
le, quæ sui naturâ sunt perpetua & immutabilia.

Iam ergo succedit, ut de patientia quædam ^{Patientia}
atingamus. nemo planè adeo prudens, adeoque
rerum omnium intelligens est, qui eo modo &
ordine cuncta disponere possit, ne qua sibi un-
quam accidant adversa. quare si quæ accidunt
minus grata, ea nos æquo pati animo consenta-
neum est. quippe arbitrio divino res omnes gu-
bernari constat, cui nos accommodare oportet,
ne, quod durum esse dicitur, contra stimulum
calci-

2
calcitrare videamur, & gygantæo more bellum
DEO indicere. nulla siquidem nobis optio vi-
vendi nostro arbitrio proposita est. sed necesse
omninò habemus, omnia tolerare, quæ de nobis
fortuna seu DEVS stauerit. Quod si hoc no-
strâ sponte fecerimus, dolore vacabimus: sin no-
luerimus, neque ea, quæ fatum nobis destinavit,
effugiemus: & immanes præterea in dolores,
summum illud malum, incidemus. Providen-
dum sanè est rebus, quibus præsumus, quasve
agimus, quantum unquam licet: si autem præ-
ter opinionem, ut solent plurima, acciderint,
non irascamur DEO, qui omnia rectius novit
disponere, quàm nos intelligimus eadem pro-
ponere. irascamur nostræ imprudentiæ, qui ad
honorem DEI & proximi utilitatem non omnia
revocamus, & verâ cordis devotione ac precibus
DEI unius arbitrio rem omnem, vitam, decus,
non commendamus: Sed nostrâ virtute, nostrâ
sapientiâ, nostrâ præfidentiâ cuncta effici posse
existimamus; nosque eo ipso Deos, admiratione
propriæ virtutis facimus.

Non ergò indignemur, si idololatriæ justas
luamus pænas: & quæ veræ prudentiæ ratio sit,
tandem cogamur per patientiam animadverte-
re, eamq;

re, eamque discere, quæ sapientiæ comes est: quæ
pacem conciliat; mentem feliciter gubernat: &
misericordiam apud DEVM invenit: omniq̃ue
robore præstantior est.

Hæc ergo pulcherrima prudentiæ & patien-
tiæ munia, laude cæterarum virtutum commen-
data, nobis, adolescentes ingenui, hoc tempore,
quo discere licet, exemplis, sensu, inductione &
historijs, comparemus, ut simus prudentes sicut
serpentes, & simplices sicut columbæ; ne, occasio-
ne bonâ discendi neglectâ & in negocijs aberre-
mus, & frustra deinde animo mœreamus. Cæte-
rùm, qui serpentis prudentiam circa malum, co-
lumbinæ simplicitati circa bonum miscuerit, is
neque ex prudentiâ malignitatem, neque ex sim-
plicitate stulticiam fieri permittet.

Hic jam vos Philosophiæ studiosos compello,
quæ vestri studij est ratio! quæ animi indu-
ctio alia! quam ut rectè beateque vitam agatis
tranquillam, externa vos non moveant: caduca
non adficient: affectus non incitent: Arduæ
sanè rei magna est professio; & tamen vos no-
mini vestro satisfacere oportet, ne inani titulo
gaudere videamini.

Quare ut finem dicendi faciam, id vos mo-
neo, id rogo & hortor, prudentiæ civilis doctri-
nam

102
nam, qua varijs tum præceptis tum exemplis vobis proponitur, discite; & sic discite, ut rem benè cognitam usu & actione exprimatis: mala & discrimina rerum exinde prudèter caveatis. Sin verò nihilominus mala adversa, multùm & contristantia inciderint, externam vim fortunæ esse existimetis, quæ proprias vobis & internas virtutes, fidem & constantiam: adimere non possit, ideo patienter cuncta ferte, fiducia & spe misericordiæ divinæ & melioris fortunæ mox subsequaturæ suffulti.

Hanc ut vobis mentem ter opt. max. Iehova virtute Spiritus sancti sui per IESVM CHRISTVM donet & benignè largiatur; ut verbo DEI attendatis, ut præceptis virtutum animum instruatis; ut præclara facta edatis, quibus possum, animi devoti suspirijs & gemitibus opto & precor,

D I X I.

E

AD

AD NOBILISSIMUM
& Consultissimum virum,
Dn. CHRISTOPHORVM STVR-
CIVM, I. V. D. & historiarum Pro-
fessorem P. amicam &
collegam.

ET Sapere atq; Pati, humana duo numina vita
Qui docet; hunc fas est & sapere atq; pati
Quid sit, nosse. tuum, STVRGI, Sapientia pectus
Incolit, e varijs artibus orta tibi.
Pura tibi Eusebie pietatem: Suada loquelam:
Historiam Cleio, jus dedit Eunomie.
Præterea invictum tibi cor Patientia finxit,
Seu fors leva tonet, sive secunda fluat.
Vah, quoties Boreas, Austerq; ac horrifera Euris
Invasere suis flatibus ora tibi!
Rodere non — nocuos, scelerata calumnia, docta,
Te quoties rosit, rodere adhuc properat!
At tu fers contra hæc fidentia pectora monstra:
Quidq; sit, Ipse tenes, & Sapere atq; Pati.
In partemq; vocas illam clarissima mundi
Lumina, SOLCOVIVM, SAPIEHAM &
OSTROVIVM,

Atq;

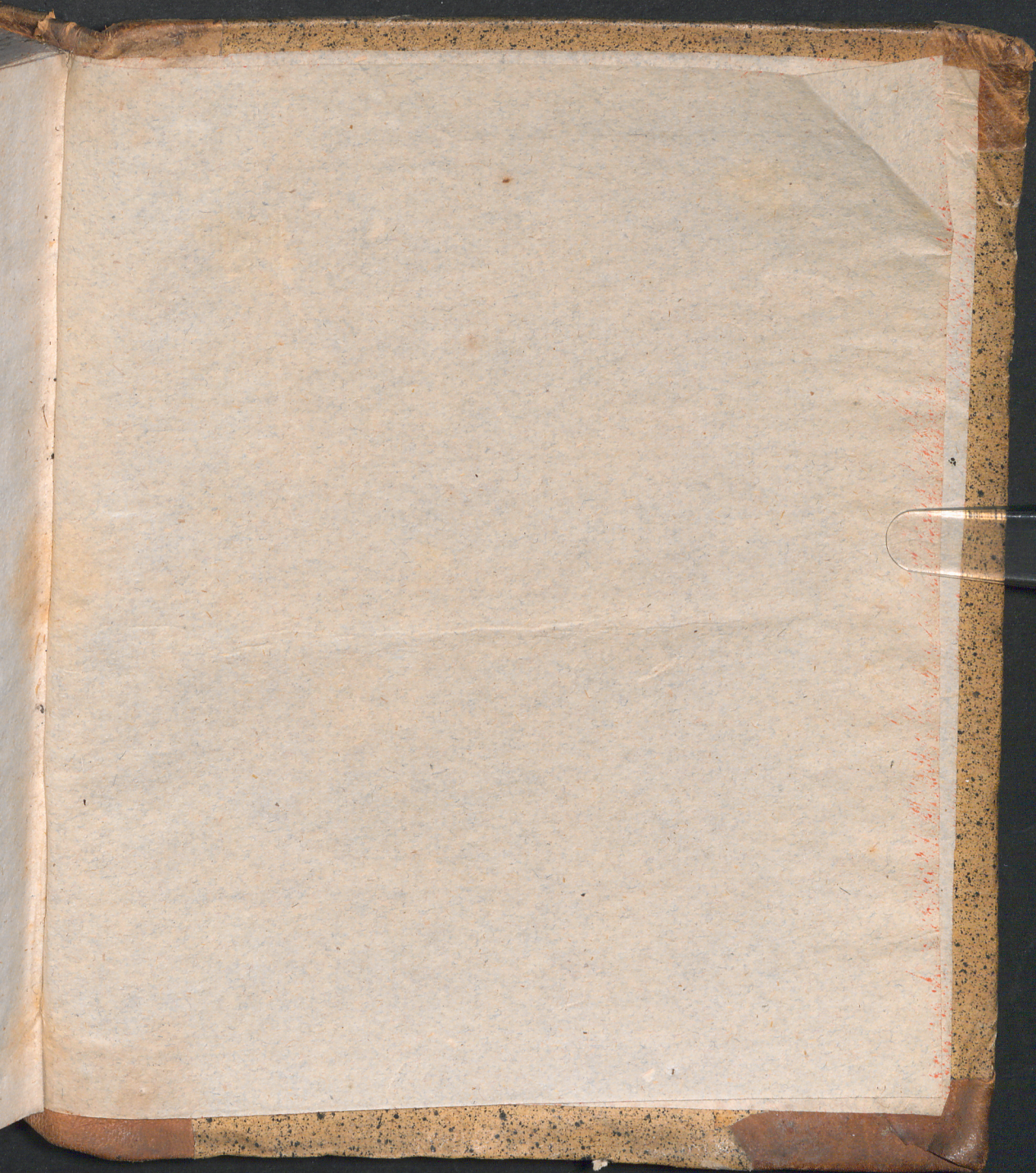
Atq; HILCHEN, virtute virum super athera no-
Et per quos LIVIS jus venit atq; Themis. (tum:
Hos cum tu faceres resonare hac pulpita Varni,
Latari tantis sunt mihi visa viris.
Tumq; Ego; Felices, dixi, quibus obtigit istis
Virtutum praeo STURCIVS esse modis.
Non vos ulla dies venturo hoc eximet aeo:
Id meruit Virtus, id meruit Pietas.
Per vos Eunomies, morumq; & Religionis
Sunt firmata LIVIS jura, statuta, fides.
Quinam in venas mihi doctus Apollo veniret,
Aut qualis genius, magne Melisse, tuus!
Vestra ego longaevis & facta heroica cedris
Inciderem, nullos facta aditura rogos.
Dicerem: & insererem sublimi splendida thyrso
Carmina: vosq; homines consociasse Deum
Cœtu, nostra foret vis, & labor atq; voluptas:
Tam late laudum gloria vestra patet!
Nunc, quia mihi tantas non Musæ in carmina vires
Suppeditant; tanta nec mihi divitiæ:
STURCIVS hoc fecit: facietq;, superstate fama
Vestra ut transcribat splendida facta polo,

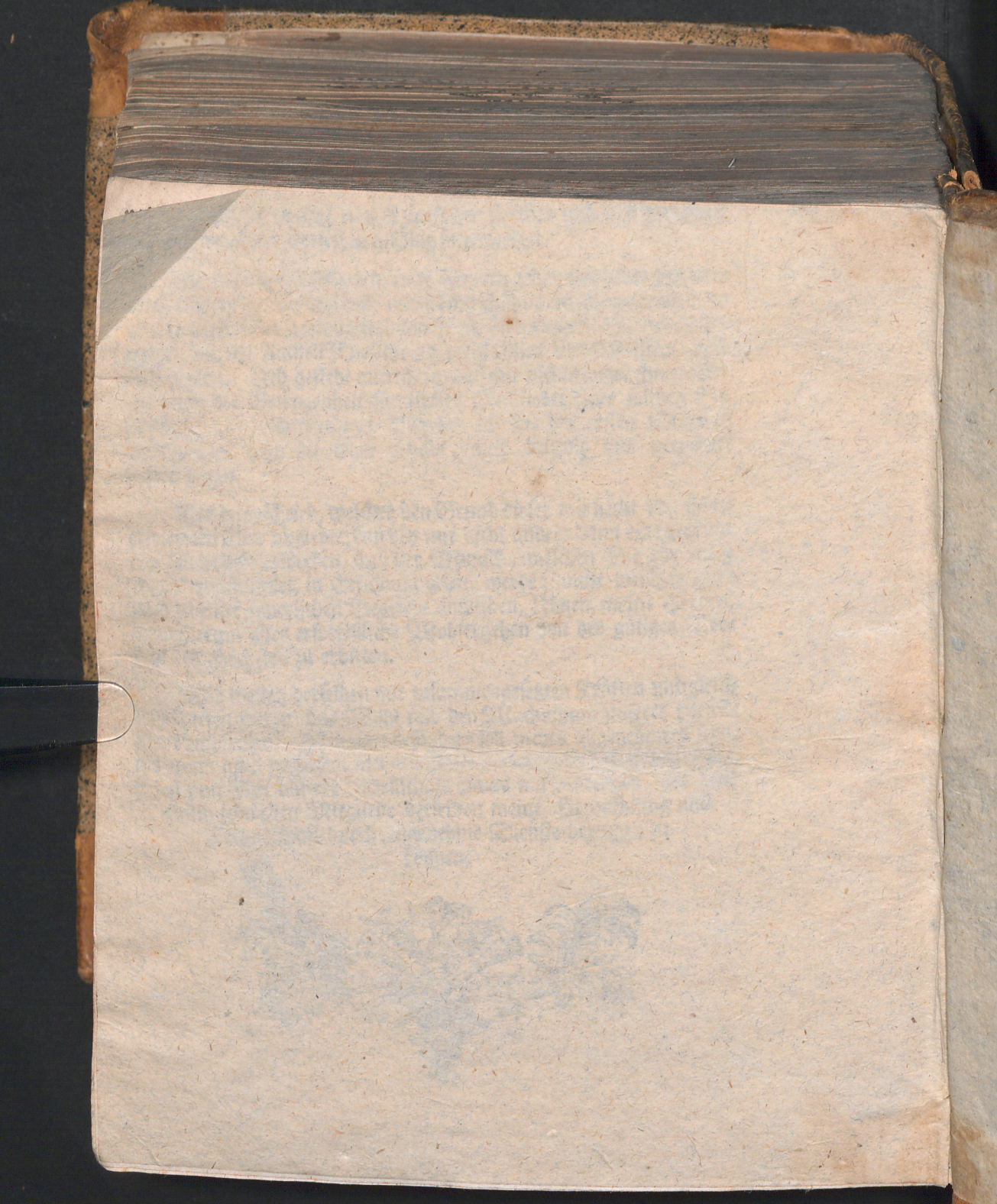
Joannes Simonius Rhetorices
in Acad. Rostoch. Pro-
fessor pub.

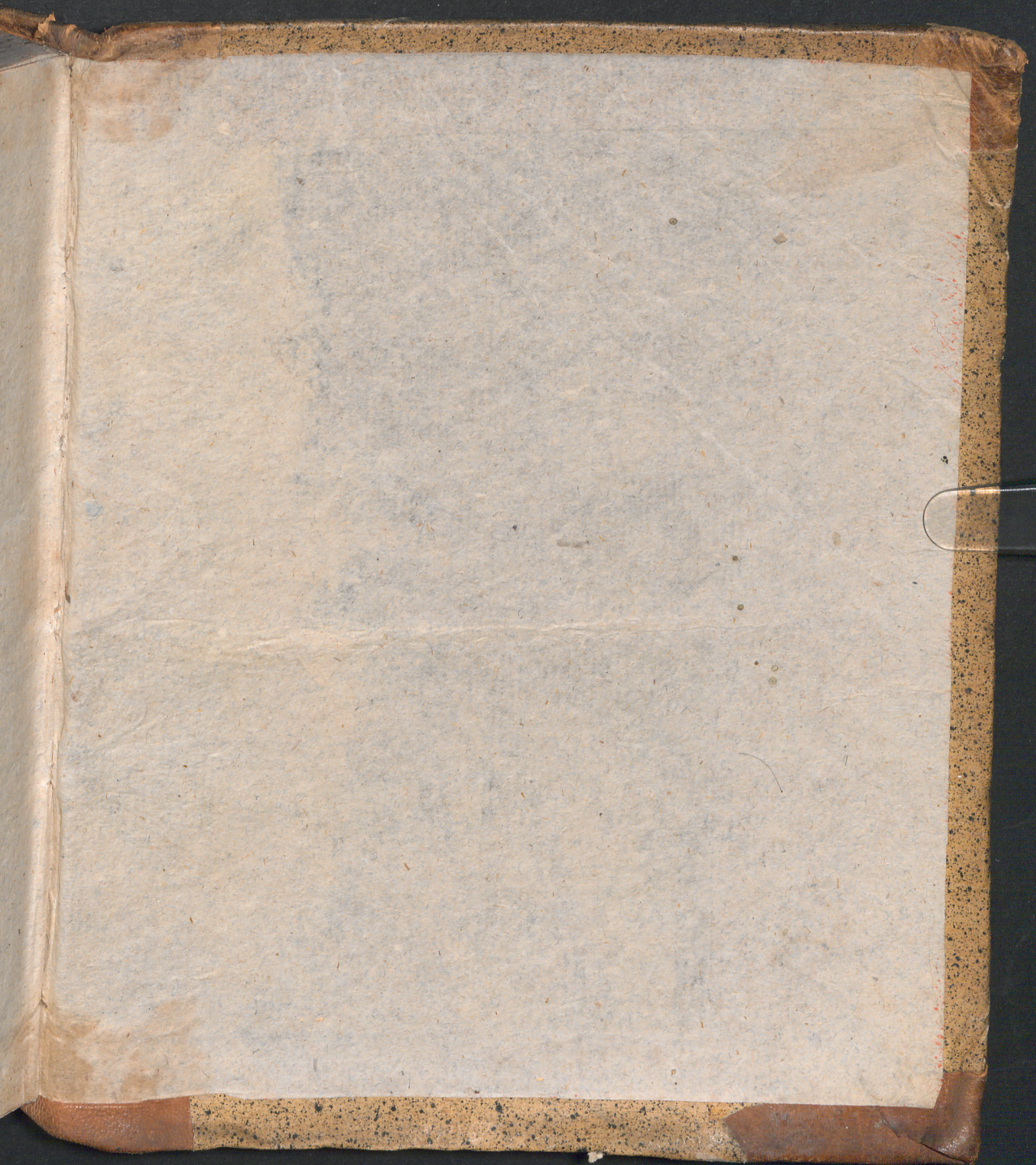

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

038

D

E

Qu

Pu

Pr

V

R

e

l

OBILISSIMVM
 onfultissimum virum,
 STOPHORVM STVR.
 v. D. & historiarum Pro-
 fforem P. amicam &
 collegam.

atq; Pati, humana duo numina vita
 et; hunc fas est & sapere atq; pati
 tuum, STVRGI, Sapientia pectus
 arijs artibus orta tibi.
 bie pietatem: Suada loquelam:
 Cleo, jus dedit Eunomie.
 Etum tibi cor Patientia finxit,
 va tonet, siue secunda fluat.
 Boreas, Austerq; ac horrifera Euris
 suis flatibus ora tibi!
 - nocuos, scelerata calumnia, docta,
 s rosit, rodere adhuc properat!
 ontra hac fidentia pectora monstra:
 it, Ipse tenes, & Sapere atq; Pati.
 vocas illam clarissima mundi
 , SOLCOVIVM, SAPIEHAM &
 OSTROVIVM,

Atq;

the scale towards document